

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

§. 2. Est hoc præceptum difficile, & si fieri potuisset iam nunc per contrariam consuetudinem fuisset abrogatum, maximè inter Hispanos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53012](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53012)

11. & propriam oderis animam, & tui ipsius martyr efficiaris; oculos eruere, si te scandalizant; praescindere manus ac pedes, si tibi sint offendiculis.

Ipse qui diuinam suam legem promulgauit, eam ut asperam, arctam, & difficilem protestatur, ac proinde a paucis inuentam & tritam, & hoc per D. Matth. dixit, vltus quadam interrogatione pharisaei communi Sacrae Scripturae ad exprimendum superlatiuum gradum. *Quam angusta porta, & arcta via est, quae ducit ad vitam, & pauci sui qui inueniunt eam!* Ita cecinit David, ut exprimeret diuini nominis celsitudinem: *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in vniuersa terra?* Et ut gloriae magnitudinem declararet, interrogat, *Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Domine?* Multos igitur habet diuinæ legis alimentum difficiles, quos traicitias & concoquas, bolos. Ad hoc autem necessarii sunt dentes, id est, praedicatorum, qui suo studio, eloquentia, diligentia, consideratione & doctis concionibus, Dei obstetricante gratia, bolos illos molliant, leniant, commandacent, ut de facili comedi, traici & digeri possint, exponendo, persuadendo, & omnes occurrentes difficultates alleuando.

Matth. 7. 14.

Psal. 8. 2.

Pf. 30. 20.

S. 2. Est hoc praeceptum difficile, & si fieri potuisset, iam nunc per contrariam consuetudinem fuisset abrogatum, maxime inter Hispanos.

4. D. Avg. a 1a Pal. 118. ser. 6. ad finem. & ser. 8. & 9. de Sanctis. b in c. 5. Matth.

Inter omnia diuinæ legis duriora praecepta, illud secundum mentem D. August. a cum impossibili decernat, quod prae manibus habemus. Scilicet amor inimicorum: *Recolite, ait, in omnibus iustificationibus Dominus, nihil mirabilius, & difficilius est, quam ut suos quisque diligat inimicos.* Est autem hoc tam arduum, ut ob id praecipue (sicut notat D. Hieron. b) quidam asserere aucti fuerint, Deum nobis praecipere impossibili; iudicabant enim praeceptum hoc euertere ipsam naturam, propriae contraire inclinationi, & destituere appetitum.

Lib. 2. contra Iulianum.

Epist. 5. ad Marcellin.

Et hoc in tantum, ut si lex Evangelica, nullum aliud praeter hoc, praeceptum contineret (teste D. Hieron.) illud solum sufficeret, ut illam tanquam arduam, & naturæ fortissimæ & validissimæ difficillimam iudicarem. Et hoc patet in eo quod accidit tempore D. Aug. ut ipse testatur. Erat Marcellinus Nobilis Romanus praecipuus, & Christianus, fidei Catholicæ adeo zelolus, ut

pro illa martyrium subierit, ut refert D. Hieronymus. Hic Romæ laborabat ad legis Evangelicæ observationem Gentiles & idololatrias adducere: ut vero res feliciter haberet exitum; familiaritate coniunctus est D. Augustino, quem quot die per litteras consulabat, qui ad eius petitionem composuit illos viginti duos libros de ciuitate Dei, quos satis nemo laudauerit. Et inter alia, de quibus eum consulabat, hoc vnum dilectio fuit de praecepto diligendi inimicum, dicens: inimicum quod dum Gentilibus legem proponeret Evangelicam, bene & attentè eum audirent vsque scilicet dum hoc illis praeceptum proponeret; & sibi hoc quod Christo, contingeret: dum quadam die praedicaret profunda & diuina mysteria, attentè eum audiebant, qui praesentes aderant: at dum nauim in altum duceret, & sanctissimæ Eucharistiae panderet sacramenta, ecce turbantur, repugnant, retrocedunt: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Ita contigit Marcellino; Auocabant illum Gentiles, & quidem libenter, de lege Evangelica concionantem. Verumtamen ut primum cepit proponere praeceptum illud: *Diligite inimicos:* Resistunt omnes, turbantur omnes, vociferantur omnes: *Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?*

Primo namque iudicabant hanc legem repugnare legi naturali: manifestum enim est, quod secundum naturalem inclinationem, vnum quodque abhorret suum contrarium: ignis aquam, quæ illum conatur extinguere, & aqua ignem, qui quid non agit, ut illum consumat? Repugnat agnus lupo, canis feli, & nullum animal tam mansuetum, quod non insurgat in sibi contrarium, vsque ad formicam, cui dum illum proteris, sua bilis inest. Hæc naturalis inclinatio nequaquam mala esse potest, cum eam ipse naturæ conditor infuderit, qui pariter & suos odit inimicos: de quo ira Sapiens: *Oculo sunt Deo impius & impietas eius.* Secundo aiebant: Hæc lex absit, ut bona sit, quin potius omne nostrum destruit & euertit bonum. Omne namque bonum, quod praetendere vel obtinere potest homo, rebus speciebus boni describitur. Ut nota D. Ambros. a & exponit D. Thomas b bono officio scilicet delectabili, honesto & utili. *Omne bonum, & quod est delectabile, aut vtile, aut honestum.* Quid b 1. p. 1. quid laborantes praecedunt, aut sunt delectatæ, a bono aut honores, aut commoda. Hæc autem lex, nec bonum horum aliquid continet, nec adducit, quinimò, hæc omnia destruit. Primum enim quod praecipit non est delectabile, verius dixerit, nihil magis bono obstat delectabili: hoc pugnat, quique

Lib. 3. tit. 1. p. 1. 11.

I.

100. 5. 11.

Lib. 2. tit. 1. p. 1. 11.

Sap. 14. 9.

Lib. 2. tit. 1. p. 1. 11.

11.

bono re-

quique in seipso consideret. Sed nec adducit honorem: quia potius honoris parturit iacturam, qui illud seruat, & retineat, quando calumnias & dixeris appgitur: talem enim ut socordem, & gallinam madidam censent, pro-
 (a) Galli-
 na may-
 da.)
 uerbum est. (a) Vfus sic habet: quando duo inter se rixantur animalia, duo canes, duo tauri, feles duo, etiam duo passeralli, qui fugam caput, & campo cedit, hunc vecordia, & pusillanimitatis notamus. Similiter nec vilius est emolumentum: enim his qui te passim iniuriis afficiunt, non contradicas, & in eum, qui te percussit, non insurgas: vnus tibi passum auferet, & alter vitam quoque ipsam eripiet. Ad hoc omnibus natura hanc indidit inclinationem sibi contrariis resistendi, ut quodlibet eorum se in suo esse conferuet, si enim vis vi non repellatur, illico omnis per sui contrarium concidit fortitudo.

Quod adeo verum est, ut hinc probet Philosophus: præcisè necessarium fuisse, ut mundus componeretur ex contrariis, & vnum contrarium alii se opponeret ac resisteret. Si enim igni nullum opponeretur contrarium, cuncta suo calore consumeret, & si frigori calor non occurreret, qui illud temperaret, cuncta congelarentur. Denique ipse Spiritus sanctus hoc ipsum indicauit, ut exponit D. August. hac sententia sepius repetita. *Contra malum bonum est, & contra mortem vita, & sic inuere in omnia opera Altissimi, duo contra duo, & vnum contra vnum. Nec fecit quidquam desse.* Hæc, & multa alia ad rem (ait Marcellinus) obiciebant Pagani contra hanc Dei legem, ob quæ, illam hæc ita præcipientem bonam non esse concludebant. Et satis manifesta est hæc difficultas: cum quantumcumque Euangelium in toto terrarum orbe fuerit prædicatum: nunquam tamen præceptum hoc fixam sedem in hominibus figere potuit, ut ad literam obseruaretur, quin potius iudicans mundus contrarium esse honorificum, vile, ac delectabile, in suorum cordibus adeo efficaciter insculpsit legem ei contrariam, quam scriptam circumfert in libro duellorum: ut etiam inter Christianos, hæc lex (a) ita mordicus & pertinaci seruetur consuetudine, ut si contra Dei leges præualeret præscriptio, seu abrogatio, jam nunc nulla nobis eius præcepti super-
 (a) calle-
 (a) g.)
 eret memoria; Particulariter autem in Hispania, vbi ob nobisium magnos animos & cordis elationem (teste P. Magistro Fratre Ioanne de Ponte, in sua Monarchia, cui tota multum debet Hispania, eo quod tam eleganti calamo
 Hieron. Bapt. de la Nuxa. Tom. I.

eius exposuerit prærogatiuas) adeo firmum obtinuit locum, id quod honoris concernit conseruationem, & nominis æstimationem, ut nihil magis verè dixeris, animas orco remittere defunctorum, quam hæc jam inuolita consuetudo.

Et quantum ego opinor, & mecum D. Hieronym. hoc ipsum Deus insinuauit, dum olim Ezechiel ostendit inferni supplicii cruciatus. Ad hoc, cum illum præmonuisset, ut pullo & lugubri indueretur vestimento, quosdam deploraturus nationes, quas illi digito notaret: Mentis excessu raptum ad inferna deduxit, vbi, quasi
 III.
 populosam, ac celebrem pertrais sicut ciuitatem, Hispanos per diuersarum nationum plateas distinctam, præuidit diuersos illi populos ostendit, qui illic sedem
 Ezechiel.
 fixerant, ut eiusdem iam oppidani: Et cum illa sit regio, in qua mors regnat: eorum illorum domus omnes, sepulchra erant, tali artificio erecta, ut in quolibet, damnationis singulorum causa legeretur, admirabili quodam hieroglyphico descripta quo exprimebantur vitia illa, quæ in qualibet natione, consuetudine publica inuenerant, & pro lege recepta seruabantur. D. scurrit igitur totum Aegyptiorum vicum, in quo hi omnes suis in sepulchris morabantur: eorum enim quodlibet sepulchrum instar domus erat huius vici seu plateæ: dein alium similiter Arabum, & post hos Elamitarum: Tandem in vicum incidit Hispanorum, quos vocat Tubal, quo nomine S. Scriptura signat communiter Hispanos: Tubal enim, post diluuium Hispaniam coluit; fuit hic filius Iaphet, nepos Noe, qui eò cum filiis suis de-
 Tract. 4.
 uenit. Ita aduertunt D. Hieron. Theodoret, & n. 36.
 alii quos citauimus, & sapienter prosequitur in sua
 Monarch.

Negari non potest, Hispaniam nostram mil-
 lenis Sanctis celebrem, & beatorum exercitibus
 triumphare, qui caelos colunt, & illustrant: cum e. 33.
 inuictissimos & gloriosissimos dederit Martyres in Ecclesia per celebres, & tantus est eorum numerus, ut hi quibus nostra gloriatur Cæsar Augusta, sint innumerabiles, & eo nomine tertio nonas Nouembris recolitur eorum memoria. Prælatos colit adeo præclaros, ut libros impleant historiarum, illuminatissimos Doctores, quorum libris ornantur Bibliothecæ, Illustratissimos Confessores, virgines purissimas, viros insignes, ut licet illi soli triumpharent in celo, his multum ornaretur & coleretur, quibus Dei gloria quaquaersum diffunderetur: quorum amplissimum catalogum contexit historiographi, quæ ob rationem D. Prudentius, vir eloquentia,
 D. Prud.

grauitate, & sanctitate celeberrimus, hoc Sapphicum de eis cecinit epiphonema: *Deus Hispanos aspexit benignus.*

Hymno de S. Fructuo

7 Verum & hoc indubium est, multos Hispanorum damnatos & damnari, particulariter hos omnes, qui ante Christi in hunc mundum aduentum, verâ fide caruerunt, & in Dei cognitione obexcati permanferunt, & hos principaliter signauit Deus Ezechiel, quorum vitia prodebant propriam cuiusque naturæ inclinationem: vt autem Prophetam doceret, quam magis inter illas nationes essent vsu recepta vitia, monstrat ea in latum distenta, vnumquodque eorum sepulchro suo conclusum; similiter vnumquodque eorum pro cervicali gladiis distinctis vtebatur, pugionibus, siccis, & aliis denique armis & axiomatibus libri duellorum.

Posuerunt gladios sub capitis suis, & fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum: quia terror fortium facti sunt, in terra viuentium.

Exech. 32. 27.

IV. Hispanorum descriptio. Hispanorum conditionem: quos bene dixeris fastuosos Maximos, omnes sibi subditas voluit nationes, quas è sublimi ridet; & præcellit ob animi elationem contendunt; vt autem hoc assequantur, naturaliter præ se ferunt oculum & vultum adeo grauem, ac veneratione dignum, vt hoc solo mundum terrere videantur, & pedibus superbissimos quosque & fortissimos subseruere: & h. c. significat: *Terror fortium facti sunt, in terra.* Ob quam etiam rationem, vt aliqui Doctores notant, illos Deus nominat populum terribilem, quando agit de mitrendis illis Euangelii prædicatoribus, populum formidandum, *ita Angeli veloces erant ad populum terribilem, post quem non est alius.* Septuaginta legunt: *Ad Cratio pro populum immensum & formidandum.* Hæc autem adeo vera & indubitata sunt, vt Cicero nominet Nemauciam oppidulum Hispanorum, terrorem, & populi Romani formidinem (alii Soriam vel Zomoram dicunt.) Addo Lucium Florum qui nescit Romanis adeo terribiles fuisse Hispanos vt Romanorum nemo militis Nemaucium vultum fixis oculis auderet intueri, nec vocem eius audire: de quibus mira refert Auctor præfatus.

Lib. 3. c. 7. 5. 1. & seq. lib. 7. de situ orbis.

Hinc illis imatum, armis ita deditos esse, vt de eis Franciscus Franciæ Rex dixerit (teste Marino Siculo) se opinari, ex ventre matris armatos illos prodire; Prisci illos Martis filios vocabant, quem particulariter adorabant Hispani: ita Strabo. Vnde de illis loquens Deus Ezechiel ait eorum peccatum fuisse, quod *posuerunt gladios sub capitis suis*, quid dicitur (teste

D. Hieronim.) reponerent & collocabant ex proposito animi voluntate sub capibus suis instrumenta bellica, arma, & vindictæ gladios. *Requiescentes in animo periculi*: in tantum vt nullam caperent quietem nisi illis suppositis. *Ob quam rem dicit Iulius historiographus, quod dum illis externi non occurrerent hostes, cum quibus confingerent, domi hostem quærent, Si extraneus deest, domi hostem quærent.* Concludit de illis Titus Livius: *Ferox gens, nullam vitam rati, sine armis esse.* Superbia hæc & honoris seu animi sui æstimatio, vitium est medullis ossium inuisceratum, prouide eorum indignitas nudi gladii, arma & instrumenta duellii: illa, inquam, quibus & vnum sibi subjicere, & alterum expugnare contendunt, cæteris cum nationibus suam propagare honorem, & farras rectasque duelli leges conferuare. Hæc inter illos maxime inualuerunt, & in tantum, vt, sicut exoristi sumus, si diuinæ leges per oppositam consuetudinem & vsum contrarium possent abrogari: jam nunc in Hispania ne puluisculus hujus præcepti superesse.

Verumtamen diuinum est, & firmum fundamentum, quod S. Theologia concludit, quod exponit D. Thomas contra Dei præcepta nullam posse præuolare præscriptionem, quidquid sceleratissimi & sæculares moliantur, & oppositam illis consuetudinem introducunt. Et appositè nobis hoc significat David (cujus sententiam expendit D. Basil.) dum ait: *Fideliter omnia mandata eius, confirmata in sæculum sæculi.* Contra Norunt omnes decretum Spiritus sancti nobis prædictum, qui cum dixisset & declarasset quæ ratione Deus, statim ab initio creaturæ, creans hominem diuinas suas leges hominum cordibus inculperit adeo profundè, vt qui eas eradatis nemo (& hoc ipsum diximus de lege naturali quam auctor naturæ eidem impressit) & postmodum eas exterius scriptas in duabus tabulis lapideis, euulgauerit, vt in æuum durarent: adjungit: *Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum.* Non præuolat malitia, licet ex ea confluat matris abyssi, abscondere vel diuinas leges submergere Crescant aquæ, infremant & adeo intumescant, vt submergant nedum nauicularias, sed & majores Galeones, tritemes, onerarias, prædatorias, rostratas, hominum confilio, arte, & manibus constructas, æque ac si nunquam eas homo maris fluctibus commississet: verum, Arca hæc ex ligno quadrato & leuigato compacta, & Dei voluente, decreto, & sapientiâ constituta.

117. Lib. 44. Tit. Liv. Lib. 34. Tit. Liv. Lib. 34. 8. 7. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

constituta, his numquam potest aquis concu-
 ti, vt pereat; multiplicentur aquæ, accrescant,
 vt furentibus vndis eam oppugnent, his semper
 superior victrixque triumphabit. Licet malæ
 hominum consuetudines in tantum præualeant,
 vt annihilent, abrogent, submergant, quas ipsi
 condiderunt leges, diuinas tamen nunquam
 extinguunt: prius enim lupus ouem ducet
 vxorem: Hæ enim semper victores, semper flu-
 æibus, vrbibus, consuetudinibus superiores flo-
 ruerunt. Ita nos alibi. Si contra Dei leges non
 datur præscipio, ergo nec contra hanc vlla
 valebit, cum ea sit, quam ipse proprio ore pro-
 mulgauit, cum in montis cacumine residens in
 corona ignorum discipulorum & numerosæ mul-
 titudinis in sonitu buccinæ eam proclamauit:
 Audistis: quia dictum est antiquis &c. Ego autem
 dico vobis: Diligite inimicos vestros.
 Aurea arripite & præfentes adeste. Ingeniosè
 ponderat Origen. historiam filiorum Israel.
 Eduxit Dominus Abraham de terra sua, vt ha-
 bitaret in terra Chanaan, idque in Geraris, ci-
 uitate Palæstinarum. Terra est sicca valde &
 arida, præcepit Abraham seruis suis vt puteos
 foderent, ad irrigandos campos & arua, inter
 quos celebriores fuerunt. Puteus viuentiu &
 videnti; puteus iuramenti Bersabee. Palæstini
 vero terrenti, inuidi illos obtulerunt, imple-
 tes humo: Omnes puteos quos foderant serui patris
 illius Abraham illo tempore obtulerunt, imple-
 tes humo. Accedit Isaac, & cum vult mutare lo-
 cum, præcipit ei Deus, vt in illa sedem capiat
 promittens ei messem omnium frugum abun-
 dantem. Qui statim sedulus, puteis terram eruit,
 colque cunctis sordibus expurgauit. Et licet se
 Palæstini opponerent, omne tamen hoc auspi-
 cato, peregit. Quid hoc rei? inquit Origen.
 Quot puteos olim fodit Deus per manus seruo-
 rum suorum, ad irrigandum animas? Quot le-
 ges? quot statuta? illos humo oppluerunt Pha-
 risæi, falsarii, qui cupiditatum suarum terra
 illos obtulerant, vt nec ipsi ex eis biberent,
 nec alios bibere permitterent: quibus Christus
 iniurians ait: *Va vobis legisperitis, quia tulistis
 clauem scientiæ ipsi non introistis, & eos qui introi-
 stant, prohibuistis.* Ambulant per sata Apostoli
 Sabbato, colligentes spicas, confricantes eas
 manibus suis, vt g: ana comederent; magnum
 delictum: illico queruli Christum aduent Phari-
 sæi, Apostolos vt legis Sabbati transgressores
 insimulant; obtulerant legem illam Sabbati,
 qui credebant, non licere Sabbato hominem
 curare ex legis præcepto. Adest Christus Re-

demptor noster, terram eruit, eos interrogans:
 Non legistis, quid fecerit Dauid &c. Si autem sci-
 retis, quid est, misericordiam volo & non sacrifi-
 cium, nunquam condemnassetis innocentes. Ce-
 cum à natiuitate illuminauit Christus, & cum
 condemnant transgressionis Sabbati: Non est
 hic homo à Deo qui Sabbatum non custodit. Pa-
 teum hunc obseruantia Sabbati, quem Deus
 per Moysen foderat, & Pharisæi humo replue-
 rant, expurgauit Christus, & tellurem extraxit
 vt sanas regurgitet aquas, eum nobis tradens
 bene declaratum. O quis puteus ille amor im-
 micorum, quantis eum sordibus oppluerant,
 verum eum hodie Christus expurgat: Ego autem
 dico vobis: diligite inimicos vestros. Durus hic vide-
 batur bolus sensualitati, obstruatur: Audistis, quia
 dictum est, diliges proximum tuum, & odio habebis
 inimicum tuum. Adest autem Christus illum ex-
 purgans: Ego autem. Ne tibi persuaseris peruer-
 sam hominum consuetudinem in diuini præcep-
 ti præuaticationem introductam, contra Dei
 legem posse præscribere. Hæc enim semper
 præualebit, quantumlibet hominum malitia sese
 opponat, eique refragetur.
 Inolitum quid expendunt SS. Patres, & præ-
 cipue D. Prosper de virga illa, quam Deus tra-
 didit Moysi, vt in ea mirabilia diuinæ Omni-
 potentia signa pateret. Proiecta in terram ver-
 sa est in colubrum, spectante Pharaone. Magi
 incantatores à Pharaone citati, vt virtutem, quæ
 in Moysi virga relucebat apertius, destruerent,
 effecerunt & ipsi similiter, virgas suas proiece-
 runt in terram, & ecce vertuntur in serpentes,
 vt vrga Moysi. Videbatur jam hoc prodigium
 virgæ Moysi, in colubrum conuersa, illudum &
 aliquid diuinæ Omnipotentia detractum, quæ
 tellem suæ virtutis assignauerat hanc virgam,
 cum idem signum in virgis Magorum claresce-
 ret: Veruntamen adest Deus, vt virgæ suæ fi-
 dem sanctam, rectamque conseruet, voluitque,
 vt hæc sola cunctis prodigijs Magorum præua-
 leret, & omnes eorum virgæ vicerentur in ni-
 hilum, seu per palmam virtute virgæ diuinæ re-
 ferente. *Deuorauit virga Aaron, virgas eorum.* Eua-
 gelica: D. Aug. hoc verbum deuorauit, vt nihil ea-
 rum superesset: quid hic speculor? Arcanum
 quod: Serpens symbolum est sapientiæ, & indi-
 cabat hanc coluber Moysi, & Magorum serpen-
 tes, qui de Dei sapientia differebant, quam Moy-
 ses virgâ suâ manifestabat, Et de deceptoris sa-
 pientia, quam conabantur Magi producere in
 contra positionem alterius, ne illa præualeret.
 O virgam Euangelicam! O sapientiam diui-

Matth. 12. 3.

Ioan. 9. 16.

Apud Lipo- man.

VIII.

Virga Aaron, alias virgas, deo- rat. Exod. 7. 12. 9. 21. Exod.

nam! Virtus Dei est in salutem credentium. Pro-
 jectam terram, predicata in mundo, munda-
 nam denotavit sapientiam: *Vix Sapient, &c.*
 Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi?
 Vbinam modo idola? quo euavit cultus, quo
 ea homines adorabant? Quo fugit eorum ja-
 stantia, quã sibi terrarum orbem subjugasse
 applaudebant: iam nunc hoc totum in fumos
 abiit. *Deuorant virga Anon virgas eorum.* Iam
 misit Deus suã diuinã virtutis virgam, legem
 Euangelicam, quã toto dominaretur orbe. Ita
 præcinit David: *Virgam virtutis sua emittere.*
Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum
tuorum. In medio mundi omnia sibi subiecit Et
 quo dominio? quod hæc sit illa sola lex, quã
 præualeat, & ceterã huic Euangelicã legi con-
 trariã, titulum non mereantur legis, nec vt eis
 obedientia seruetur, & omnes in nihilum eua-
 nescant: his omnibus superior lex Euangelica
 triumphabit. Sola autem Magonomachia lex, vi-
 res & auctoritatem inter homines videtur ob-
 tenuisse, cum videamus, etiam inter illos, qui
 de Christiano nomine gloriantur, eam radices
 egisse profundissimas. Timete vero, ne contra
 vos Euangelicã legis virga consurgat, quã vos
 Deus, vt olim Pharaonem durus cædat, &
 contra leges & consuetudines vestras præualeat.
Deuorari ergo, & non deuorari poterunt (ait Ru-
 bert.) *qua deuorantes esse videbantur, & non*
erant.
 O Domine, & quis credat, quod dum Chri-
 stus suam abscondit sapientiam, eam & mundi
 potentia, & doctorem non denotent sapientiã?
 Quis credidit auidium nostrum? Porro non deuo-
 rabitur, quinimo, hæc ceteras deuorabit, eis
 præualebit, eas superabit: dum illã exaucto-
 rata & abrogata contemnentur; ita vt nulla
 consuetudo, lex nulla contra Dei possit præ-
 scribere sapientiam, steter enim virtus Dei in
 lege Euangelica. *Virtus Dei in salutem.* O quam
 bene nobis tibi, Domine, licebit dicere cum
 Iudæis retrocedentibus: *Durus est hic sermo, &*
quis potest enim audire? Ad hoc eliguntur Præ-
 dicatores, Ecclesiæ dentes, qui holam hanc
 commolant, comminuant, & reddant, suauem,
 qui trahere, quidgeri possit, in animã nutri-
 mentum, charitatem intelligo, hæc enim est
 animã vita. Edendus est hic bolus, quem si
 non comederis, morte morieris. *Qui non diligit*
manet in morte. Durus est, commanducemus
 illum & clarè perspicias quod nedum non sit
 contra totius boni rationem, sicut Gentiles ap-
 prehendebant, sed potius omnis boni speciem

contineat delectabilis, facilis, honesti, vilis.
 Delectabile, honestum & vile. Comminuamus,
 & de verbo ad verbum perpendamus, & Dei ad
 hoc gratiam imploremus, qua vobis promitto,
 id efficiemus, vt non solum vobis hic bolus non
 displiceat velut asper, & indigestus; verum eo
 frusto nihil sit suauius, & animã lapidus, vt
 qui ederit illum, adhuc esuriat, & qui biberit
 adhuc sitiat. Nec vobis multum videatur id
 quod promitto, hoc enim sibi Rex Dauid per
 suasum habebat, dum ait: *Legem pone mihi,*
Domine, viam iustificationum tuarum, & equi-
ram eam semper. Opinatus est D. Ambros. Da-
 vid recordatum esse eius beneficii olim à Deo
 Israelitis impensũ, quando eos de Ægypto edu-
 cens, mirabilem illam accendit lucis columnam
 in ducem præuiam itineris ad terram promis-
 sionis, quod ipsi per se ausi non fuissent eg-
 gredi, cum per inuia & iniquosã Arabiã de-
 lerta esset proficiscendum, quod ipsum & alio
 loco David insinuat: *Notam fac mihi viam, in*
qua ambularem. Eandem nobis semper repeten-
 dam orationem prælegens. Hunc discursum
 prosequitur graui suo stylo D. Ambros. ad hoc
 adducens quãdam ex Cantibus scripturã
 loca.
 Verum D. August. obiicit, & quasi attonitus
 hac orationis, sic Dauidem interrogat. *Quid*
pestilas, o vir sanctissime? Legem pone mihi,
Domine. An legem tibi statutam non habes? An
 eam tibi non tradiderunt? Post-educum po-
 pulum de Ægypto, illi cõ legem ei seruandam
 præscripsit: primum voce tam sonora, vt eam
 Moyses, Aaron, & omnes audirent; cum præ-
 misisset, fulgura, tonitrua, sonitum buccinã,
 vt omnes eam attenti intelligerent; & eandem
 ipsam tabulis lapideis inscriptam tradidit, quã
 in testimonium arca inclusa asseruatur, quam
 & tu o Rex, & omnis populus præsentem ado-
 ratis. Denique nota est hæc sententia quam di-
 xit Aristoteles communem inter Philosophos,
 & maxime Platoni familiarem, vt refert D.
 Clemens Alexandrinus, & valde certam nobis
 confirmat D. Paulus: *Lex iusto non est posita.*
 Hanc propositionem multasariã SS. Patres
 elucidant. Quid igitur rogat Dauid: *Quid ergo*
orat, vt sibi lex à Domino ponatur, si non ponitur
iusto? Dominum rogat (respondet D. Aug.) vt
 ei Deus legem ponat, non sicut populo anti-
 quo, qui vt eam solis corporis auribus perci-
 piebat, & scriptam tantum vidit, solis extero-
 ribus oculis, tam indigestam asperamque iudi-
 cavit, vt eam nunquam aut poneret aut vo-
 luerit.

Inerit deglutire: sed vt eam anima suæ inscribat, eo modo vt intelligat iustificaciones, quas includit, & in eo id efficiat, quod postmodum promittit per Prophetam suam Ieremias reiatum
 Hebr. 1. d. *summo super domum Israel, & super domum Iuda testamentum nouum.* Attendenda est vis huius verbi: *Consummaba.* Cæpit Deus legem suam dare, & eum sit homo corporeus, & omnis intellectus principium, sint sensus corporis, eam dedit eo modo, vt illam corporis auribus, & oculis perciperent, & vt talem tanquam asperam, duram; quæ de facili non posset deglutiri, accusarunt. Verumtamen (repleat Deus) dabo ei in testamento nouo ultimam perfectionem, & pariter congruentem ei spiritum, eam cordibus eorum & intellectibus inscribens, vt eius capiant & sanctitatem & iustificacionem. *D. nō leges meas in mentem eorum, & in corde eorum super scribam eas.* Quando quidquam non intelligis, ais, hoc mentis meæ non incidit. Dabo, inquit, legem meam eo modo, vt eorum mentem penetret, & hoc requirit Dauid. Domine, ita mihi eam tuam legem, vt eius capiam iustificaciones: *Legem pone mihi Domine.* Verbum (pene) transfert Symachus: *Demonsira.* Aquila, *illumina.* Apollinatis, *Doce.* D. Hieron. *Offende mihi.* Vnde Dauid: *Legem tuam pone mihi, Domine, vt eam non tantum auribus, & superficialiter percipiam, sed ut eam intelligam, tam in se iustificatam, & mihi vitalem, vt si eam appime intellexero, certum sit, eam me perpetuo securum, & magno mentis ardore, & desiderio quaesitum. Vt autem hoc significet, non ait (ut notat D. Ambrosius) quam illam, sed Exquisiam: quod significat anxie, sollicite querere, ut fontem sitiens exquirat. Insuper vt se magis declaret Propheta; prosequitur: *Da mihi intellectum, & seruiabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.* id est summa delectatione.
 Ne tibi persuaseris Dei leges similes esse Marmetis præceptis, qui suis uerbatim leges suas perferuntur: sciebat enim hoc mentis scrutatio, eorum statim percipiendam & turpitudinem, & irrationabilitatem: quoniam Deo placet (ait D. Bern.) nos legem eius perferuntur, addo & Dauid eos beatos canonizare; *Beati qui seruiantur testimoniis eius.* Notandum ex D. Bern. magno pondere nobis dici à spiritu sancto: *Qui seruiantur est maiestatem opprimetur a gloria.* Et non dicit: *Scruiator voluntatis:* Equidem etsi non liceat arcana Diuina Maiestatis scrutari, qualiter*

Deus vnus sit in essentia, trinus in personis, qualiter procedat ex patre Filius via intellectus genitus, & non spiratus, & qua ratione Spiritus sanctus ex Patre & Filio, per actum voluntatis non genitus, sed spiratus; qua ratione ad sui gloriam quoddam predestinavit, alios vero reiecit, nec alia altissima, & profundissima sapientia sua consilia.
 Verumtamen non male fecerit, qui Dei in se collata seruat beneficia, eaque ex gratia sua voluntate, & immerita, vt immensas pro eis referat gratias; leges quas illi Deus in suam præscripsit salutem, & bonum, vt eas ad amissum obseruet. *Formidolosa seruitio Maiestatis* (ait D. Bern.) *at voluntatis tam tua, quam pia.* Ad hoc se uicium supplicat Rex Dauid lucem & intellectum: *Da mihi intellectum, & seruiabor legem tuam.* Cum enim lex hæc sit diuina, ad eius iustitiam & iustificacionem capiendam, necessaria est lux diuina. Ne eam ad lumen mundi consideres, aut terreni intellectus, nec ad lucem, quæ superficialiter tantum res intuetur, sicut mundi cultores faciunt, de quibus Propheta Baruch: *Filius Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terra est, & uiam sapientie nesciunt:* Sed à Deo donum flagites intellectus. *Da mihi intellectum:* Quod lumen est quoddam supernaturale, quod animæ medullas illuminat, vt ea uideat & cognoscat, ad quæ peruenire carnales oculi minime possunt; sicut prosequitur D. Thom. Lux hæc est, cuius Dauid excellentiam cognoscens, Deo gratias agebat, quod ei illam infudisset: *Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum.*
 Perscrutans o Domine, legem superna illustratus luce, & dono intellectus, tam præclaras in ea rationes boni inueniam, vt custodiam illam in toto corde meo. Voluntas habet pro obiecto suo æquali & proprio, bonum; eo modo, vt ad id solum & id omne, quod sibi ut tale repræsentatur, se conuertat, tanto maiori cum impetu, quanto maiores boni rationes inuenierit. Quocirca si intellectu perscrutante, inuenierit, & sibi bonum tam ex omni parte perfectum obiciatur, vt in eo omnes rationes boni perspiciat, bonum quod in se comprehendat rationem vtilis, delectabilis & honesti, seu honorifici, ad id se totum conuertet. Omnes vero has rationes boni, reperiam o Domine in lege tua, illam diuinam tuam luce perferuntur, quamobrem custodiam illam in toto corde meo. Huic annecte id quod Diuus Augustinus aduertit, quoties in S. Scrip.

D. Bern.

Baruch

2. 2. 9. 8
1. 1. 29
8. 2. 1. 1.

1. 5. 7.

5. Scriptura nominatur lex Dei absolute, hoc intelligi de lege amoris, quam Christus vocauit suum preceptum, & ex ea totam legem de pendere declarat: pariter & Prophetas. *Plenitudo legis est dilectio. Et qui diligit, malum non operatur.* Secundum hoc, principaliter loquitur Dauid de lege amoris. Illam ergo perferemus, & attentis in ea totius boni cunctis rationibus, obligabitur voluntas eam summa cum voluptate custodire, Dei corroborata subsidio.

§. 3. Est hac lex eo delectabilior, cum sit Dei, quo duriores sunt & crudeliores leges demonis.

10. **D**ico primum, si rem attentius consideremus, est hoc preceptum facile, suauis, & plenam dulcedine. Hoc inquit Pater: Ommino & ipsum videbis, manumque tanges, si primum verbum manducemus, quod est illud pronomen, (Ego) quod primum Christus dixit, quasi fundamentum. Attende (quæso) quis sit ille, qui tibi dilectionem præcipit inimicorum. Hoc ipsum voluit per Isaiam, vt in omnibus eius præceptis considerates, vt ea nobis facilia redderentur, & ea esse suauia intelligeremus.

1. Jo. 5. 4. Attendite ad me popule meus, & tribus mea, me audite: quia lex à me exiit. Hæc perpendens D. Ioannes dixit absolute: *Mandata eius gratia*

1. Ioan. 5. non sunt. Diligenter sollicitus fuit D. Ioannes, vt ab ore Christi suspenderetur, & maiori ratione dicere potuit illud Salomonis. *Ego os Regis obseruo.* Duo notantur à Sanctis præclarissima, in Christo Domino, dicere & agere. Alii tres Euangelistæ oculos suos, particulariter coniecerunt in efficaces Christi manus, quibus tot stupenda fiebat miracula; proinde in illis enarrandis plus occupantur. D. vero Ioannes singulariter aciem suam ad Christi os deflexit, dum doctrinam eius & verba perpendit, quæ ex eius ore procedebant, proinde illa specialius referenda calamum parat. Videtur interfuisse illi concioni, quam Christus habuit in monte, vbi diuinus ille legislator aperiens os suum supernas promulgat leges, & in rei veritate, penè omnes, quas habemus, tum temporis decreuit, & inter illas hanc quoque. *Ego autem dico vobis: Diligite inimicos vestros, quibus auditis, nos alloquitur: Mandata eius gratia non sunt.*

1. Ioan. 5. 3. Eccles. 8. 2.

I. **D**eici mandata gratia non

1. Ioan. 5. 3. Nolim inaduertenter prætereas hoc pronomen (Ego) d. Attendite & videte, quis ille sit, qui vobis hoc mandatum præscribit, & ex eo

clare elicetis grauiam non esse: *Mandata eius.* Quis est ille: ipsa suauitas, ipsa gloriæ dulcedo. Hinc ergo collige, esse eius leges suauissimas, leuissimas, & dulcissimas. Hoc fundamentum mixto D. Chryso. eleganter, & subtiliter discit: a de quo scripsimus alibi: *In omni bona philosophia hoc axioma receptum est: legem esse filiam legislatoris: nisi enim aliud est, quam decretum eorum & ceceptum in mente legislatoris (quam D. Aug. vocat ventrem animæ) in pectore & visceribus eius, quod ore quali patit; proinde necessario simile debet esse legislatori; & valde conforme eius intellectui, peccatori, visceribus, & eius naturæ apprime conueniens, sicut filius per omnia similis est patri, qui eum genuit. Quocirca catulus Leonis, fortitudinem habet eius, qui eum genuit, nec est illi aliunde quaerenda: Tigris vero secum annam deserit viscerum crudelitatem, in quibus fuit concepta; & lupi catulus voracitatem propriam ei, qui eum peperit: & vulpes doctæ versutias ad decipiendum, sine magistro; pariter & agnus ouis parentis præfert mansuetudinem. Quis non admiretur artificium sublimatorium ab hominibus inventum ad distillandas aquas. Inicis ventri eius herbas, & calore ignis, qui illum calefacit, vapores eliciuntur, qui in supremam eorum conuexum ascendunt, qui ibidem compressi, paulatim, per os, seu sublimatorii fistulam distillantur; & effluit aqua clarissima. Qualis vero est illa, quæ effluit aqua? Talis, quales sunt herbe, quas in ventre sublimatorii posuisti: Si rosas, violas, cariophyllon, silia liquefit & guttatim defluit aqua odorifera. Vespum si herbas foetidæ, & qualitatis fortioris immiseris, ne miretis; si aqua effluit eisdem qualitatis: quia illis conformis est. Legislatorem in Republica bene dixeris esse sublimatorium, qui loco situs emittent ex ore suo distillat aquas legum suarum impudicissimas, profluunt autem ille, ex eo quod peccatori inclusum gerit: Res enim considerat, secundum quod eas ipse capit: illas perpendit, ascendunt cogitationes variæ in caput eius, & hoc expedire, illud præiudicare, hoc præcipere, illud prohibere concludit, hinc profluunt, & eliquantur leges, ex ore eius clarissimæ. Hoc posito, nemo ambigit, quin peccatori eius & menti sint conformes, & ei, quod intus gerit, conuenientes.*

Hanc Christus philosophiam insinuat dum ait: *Ex abundantia cordis os loquitur &c. Et bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Eandem etiam docet